

ANALIZA PODSTAWOWYCH MECHANIZMÓW PRAWNYCH WDRAŻANYCH PRZEZ DYREKCJĘ SZKOŁY W SYTUACJI ZAGROŻENIA DOBRA DZIECKA

- podstawowe instytucje

adwokat Mariusz Godlewski

Zagadnienia:

Sytuacja rodzinna dziecka i zagrożenie jego dobra – wybrane podstawowe instytucje prawa cywilnego i rodzinnego

Katalog działań podejmowanych przez dyrektora szkoły na rzecz dziecka, w sytuacji podejrzenia, co do niewłaściwego sposobu wykonywania przez rodziców władzy rodzicielskiej – prawa, obowiązki, konsekwencje dla szkoły

Analiza mechanizmów interwencji prawnej dyrektora na gruncie prawa cywilnego (rodzinnego) i karnego

Rozproszone podstawy prawne:

- ustawa z dnia 07 września 1991 r. o systemie oświaty
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe
- ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- ustawa z dnia 09 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich*
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
- ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego
- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieskiej Karty”
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologicznej – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31.01.2003 r. w sprawie szczególnych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem
- Konwencja o Prawach Dziecka

Ustawowe zadania i obowiązki szkoły (ustawy oświatowe i inne - np. procesowe)

wspomaganie wychowawczej roli rodziny

```
graph TD; A[wspomaganie wychowawczej roli rodziny] --> B[zapewnianie opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej]; B --> C[zapobieganie krzywdzeniu dzieci]; C --> D[podejmowanie działań, gdy dziecko jest zagrożone, w szczególności gdy zagrożenie pochodzi od samych rodziców];
```

zapewnianie opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej

zapobieganie krzywdzeniu dzieci

podejmowanie działań, gdy dziecko jest zagrożone, w szczególności gdy zagrożenie pochodzi od samych rodziców

Dodatkowe uprawnienia (obowiązki) dyrektorów szkół i przedszkoli (np. organizujących kształcenie specjalne):

Obserwacja środowiska:

Pułapki w prowadzeniu obserwacji:

zawężenie czasu i zakresu obserwacji (mało danych)

kierowanie się własnymi uprzedzaniem (opiniami innych)

wyciąganie przedwczesnych wniosków, ocenianie,
etykietowanie

odraczanie w czasie odnotowywania spostrzeżeń

redagowanie notatek w sposób powierzchowny i ogólnikowy

Niepokojące obserwacje / zagrożenie dobra dziecka

Działania:

Interwencja prawna:

1

**Wdrażanie działań
prawnych**

2

**Rodzaje instytucji
prawnych**

3

**Moment
uruchomienia
działań prawnych**

4

**Analiza sytuacji
dziecka w trakcie
wdrażania działań
prawnych**

5

**Skutki podjętych
działań prawnych**

SUBSYDIARNOŚĆ interwencji prawnej w sytuacji zagrożenia dobra dziecka:

1. Podejmowanie działań „przed procesowych” [C i K]
2. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych
3. Interwencja prawna

tzw. prewencja I, II i III stopnia

Strategie / etapy działań:

PREWENCJA I STOPNIA

Zapobieganie powstawaniu problemów przez kształtowanie oraz rozwijanie właściwych postaw i umiejętności oraz udzielanie pomocy

PREWENCJA II STOPNIA

Wczesna identyfikacja czynników ryzyka np. przemocy, zaniedbań

kiedy mają one charakter incydentalny, nietrwały, wypadkowy - reagowanie by je eliminować (np. krótkoterminowa interwencja kryzysowa, ew. działania interdyscyplinarne, kontakt z rodzicami, działania placówek pomocowych)

Działania mające na celu zapobieganie skutkom problemów przewlekłych lub utrwalonych, tak aby zmniejszyć ryzyko powielania szkód, zminimalizować niebezpieczeństwo zagrożenia dla zdrowia lub życia

- wniosek o wgląd w sytuację rodzinną lub wniosek w trybie upn* (uchylenie ustawy z dniem 01.09.2022 r.)
- zawiadomienie prokuratury (policji) o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa + uppwr
- wszczęcie procedury „Niebieskie Karty”

Swoboda szkoły w opracowywaniu procedur dot. interwencji prawnej

wewnętrzne uregulowania placówek
(akty prawa wewnętrznie obowiązujące*)

regulaminy, statuty, procedury, zakresy obowiązków

etapy wdrażania działań (subsidiarność), koordynacja i zakres odpowiedzialności

działania holistyczne, wszechstronne, interdyscyplinarne

ZADANIA DYREKTORA ZW. Z INTERWENCJĄ PRAWNĄ

01

nadzór nad
prowadzeniem
czynności
prewencyjnych I i II
stopnia

02

podejmowanie
działań
prewencyjnych III
stopnia

03

koordynowanie
pomocy
(pedagog,
psycholog,
pracownicy)

04

nadzór nad
współpracą
zespołową i
interdyscyplinarną

05

gradacja (?)
mechanizmów
interwencji prawnej

WNIOSEK O WGLĄD W SYTUACJĘ RODZINNĄ (podstawy materialne i procesowe)

art. 95 § 1 w zw. § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego

Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga **dobro dziecka i interes społeczny**

art. 572 § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego

Każdy, komu znane jest zdarzenie uzasadniające wszczęcie postępowania z urzędu, obowiązany jest **zawiadomić** o nim sąd opiekuńczy.

Obowiązek ten ciąży przede wszystkim na urzędach stanu cywilnego, sądach, prokuratorach, notariuszach, komornikach, organach samorządu i administracji rządowej, organach Policji, **placówkach oświatowych**, opiekunach społecznych oraz organizacjach i zakładach zajmujących się opieką nad dziećmi lub osobami psychicznie chorymi.

Przesłanki zastosowania interwencji prawnej w trybie art. 572 KPC:

Brak wyczerpującego, enumeratywnego katalogu przesłanek.

Zastosowanie ma tu szeroko rozumiana ochrona "dobra dziecka".

Przykładowe przesłanki (powody) wystąpienia z wnioskiem
(powinny mieć charakter powtarzalny, przewlekły, trwały a nie incydentalny)

- braki frekwencyjne ucznia,
- nagminne niewłaściwe zachowanie uczniów (cyberprzemoc),
- krzywdzenie dzieci (przemoc),
- zły stan psychofizyczny dziecka,
- podejrzenie niespełniania roli wychowawczej przez rodzica / rodziców (np. alkoholizm, narkomania, uwikłanie rodziny w sytuacje przestępcze)
- zachowania ryzykowne dziecka

Zagrożenie dobra dziecka

(klauzula generalna – pojęcie niezdefiniowane)

To inaczej niezaspokajanie podstawowych potrzeb:

- fizycznych
- emocjonalnych
- intelektualnych
- ekonomicznych,
- kulturalnych,
- edukacyjnych

+ identyfikacja czynników ryzyka w rodzinie

(np.: alkohol, narkotyki, brak pracy, zła sytuacja ekonomiczna, choroba)

DOBRO DZIECKA:

Uchwała Sądu Najwyższego
sygn. akt: III CZP 46/75:

Przez nienależyte wykonywanie władzy rodzicielskiej należy rozumieć tak zawinione, jak i nie niezawinione niewłaściwe postępowanie rodziców.

Dziecko powinno zawsze przebywać i wychowywać się w warunkach gwarantujących mu maksymalnie w danym wypadku właściwy rozwój fizyczny i duchowy oraz należyte przygotowanie do pracy, odpowiednio do jego uzdolnień. W wypadku, gdy dziecko nie przebywa i nie wychowuje się w warunkach, o jakich mowa, uzasadnia to stosowną interwencję sądu opiekuńczego w sferę władzy rodzicielskiej, w trybie art. 109 KRiO

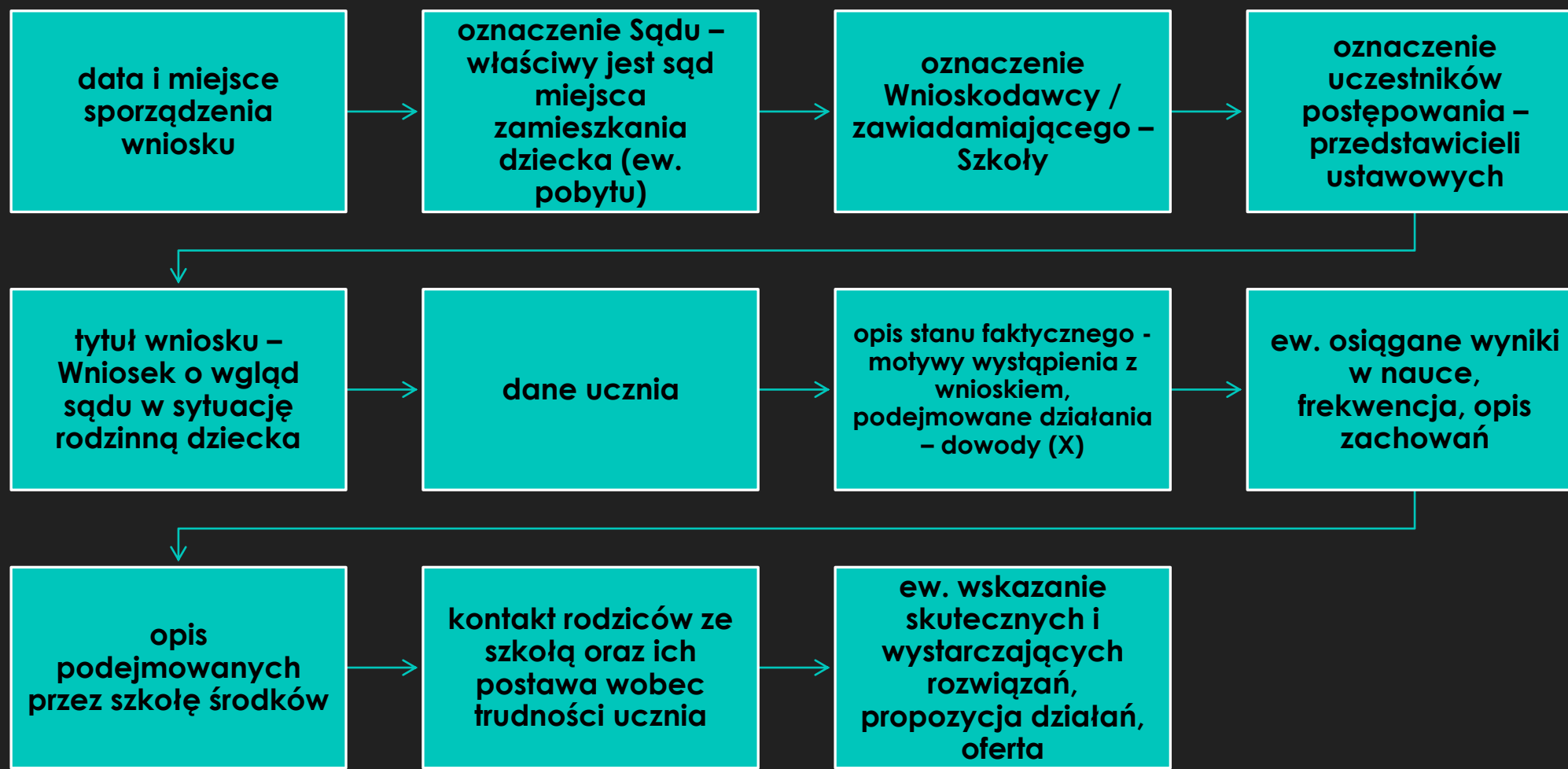
Dualizm działań:

- na gruncie prawa cywilnego (rodzinnego) i
- na gruncie prawa represyjnego (karnego, upn*, ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)

A + B + C + D

- A. wystąpienie z wnioskiem do sądu rodzinnego i opiekuńczego w trybie KPC;
- B. wystąpienie z zawiadomieniem o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa (do prokuratury lub policji - w trybie KPK, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)
- C. wdrożenie działań z ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (zawiadomienie sądu rodzinnego i nieletnich, policji, prokuratury)
- D. wdrożenie działań w ramach procedury „Niebieskich Kart” – w trybie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz rozporządzenia

Wniosek / zawiadomienie / o wgląd w sytuację rodzinną (wymagania formalne):

Wskazówki praktyczne:

---

można we wniosku stawiać hipotezy

---

należy unikać tez i jednoznacznych ocen

---

należy używać sformułowań: „prawdopodobnie”, „uzasadnione podejrzenie”

---

należy używać prostych sformułowań

---

nie należy wcielać się w rolę biegłego

---

należy powoływać się na konkretne dane

---

należy opisać / wskazać podjęte kroki / wykazać subsydiarność interwencji prawnej

Elementy wniosku:

Biorąc pod uwagę w.w. stan faktyczny ....

- *można przypuszczać,*
- *zachodzi uzasadnione podejrzenie,*

że dobro małoletniego jest zagrożone a rodzice nie wykonują właściwie władzy rodzicielskiej.

Działanie sądu z urzędu:

Sąd opiekuńczy obowiązany jest wszcząć postępowanie **z urzędu** w każdym przypadku powzięcia wiadomości o okolicznościach uzasadniających jego ingerencję, czyli **w sytuacji gdy zachodzą okoliczności i zdarzenia wywołujące konieczność wkroczenia sądu opiekuńczego**.

Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy wyda **odpowiednie zarządzenia**, w tym dotyczące zobowiązania rodziców do określonego postępowania (art. 109 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego).

Uprawnienia szkoły w trakcie postępowania:

charakter postępowania

zasady postępowania nieprocesowego

zeznania w charakterze świadka
(wnioskodawcy / zawiadamiającego)

brak regulacji dotyczącej statusu szkoły,
jako wnioskodawcy, uczestnika
postępowania

Prawo czy obowiązek poinformowania rodziców o podejmowanej interwencji prawnej:

brak podstawy prawnej

postulat uwzględniania przepisów dotyczących wykonywania władzy rodzicielskiej

odesłanie do wewnętrznych regulacji szkoły (regulaminy, procedury)

Informowanie rodziców:

Szkoła nie jest zobowiązana do zawiadomienia rodziców o podjętych działaniach i nie ma w tym zakresie żadnej podstawy prawnej, jakkolwiek wszelkie działania na rzecz dziecka powinny być podejmowane we współpracy z rodzicami. Dziecko, nawet po wdrożeniu interwencji prawnej szkoły pozostaje, do czasu odmiennego postanowienia sądu, pod władzą rodzicielską rodziców.

Rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską i mają prawo do uzyskiwania informacji dotyczących działań szkoły podejmowanych wobec dziecka.

Szkoła winna zatem poinformować rodziców o podjętych działaniach i ew. przekazać kopię pisma skierowanego do sądu.

Tryb postępowania. Działania sądu:

01

zarządzenie
wywiadu
środowiskowego
przez kuratora

02

ew. opinia
asystenta rodziny

03

możliwość
przeprowadzenia
postępowania
przy drzwiach
zamkniętych

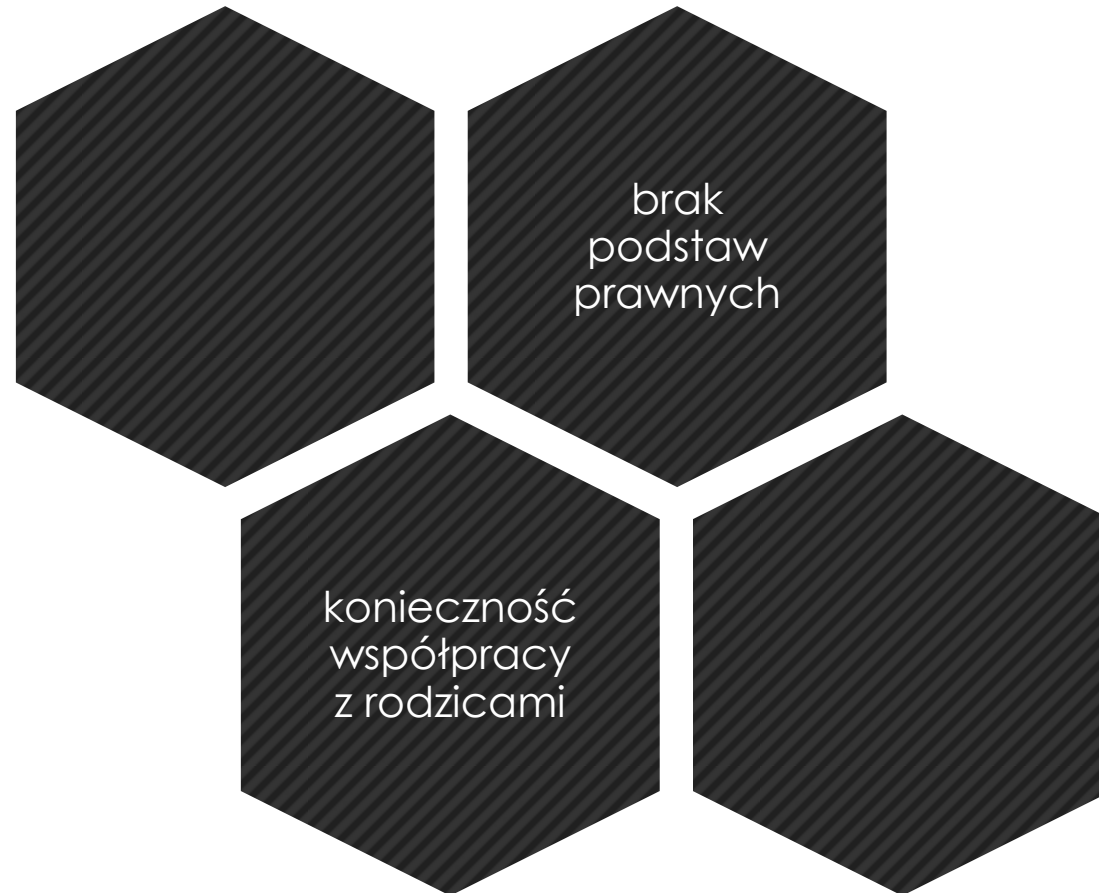
04

wysłuchanie
przedstawiciela
ustawowego i
ew. osób bliskich

05

wysłuchanie
dziecka (poza
salą rozpraw)

Monitorowanie postępowania przez szkołę!

Rodzaje rozstrzygnięć sądu (zarządzenia w sytuacji zagrożenia dobra dziecka):

zobowiązanie rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do pracy z asystentem rodziny, realizowania innych form pracy z rodziną, skierowanie małoletniego do placówki wsparcia dziennego lub skierowanie rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń;

określenie, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu, albo poddanie rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun;

poddanie wykonywania władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego;

skierowanie małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi;

zarządzenie umieszczenia małoletniego w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo w instytucjonalnej pieczy zastępczej albo powierzenie tymczasowo pełnienia funkcji rodziny zastępczej małżonkom lub osobie, niespełniającym warunków dotyczących rodzin zastępczych, w zakresie niezbędnych szkoleń albo zarządzenie umieszczenia małoletniego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

Charakter rozstrzygnięć sądu:

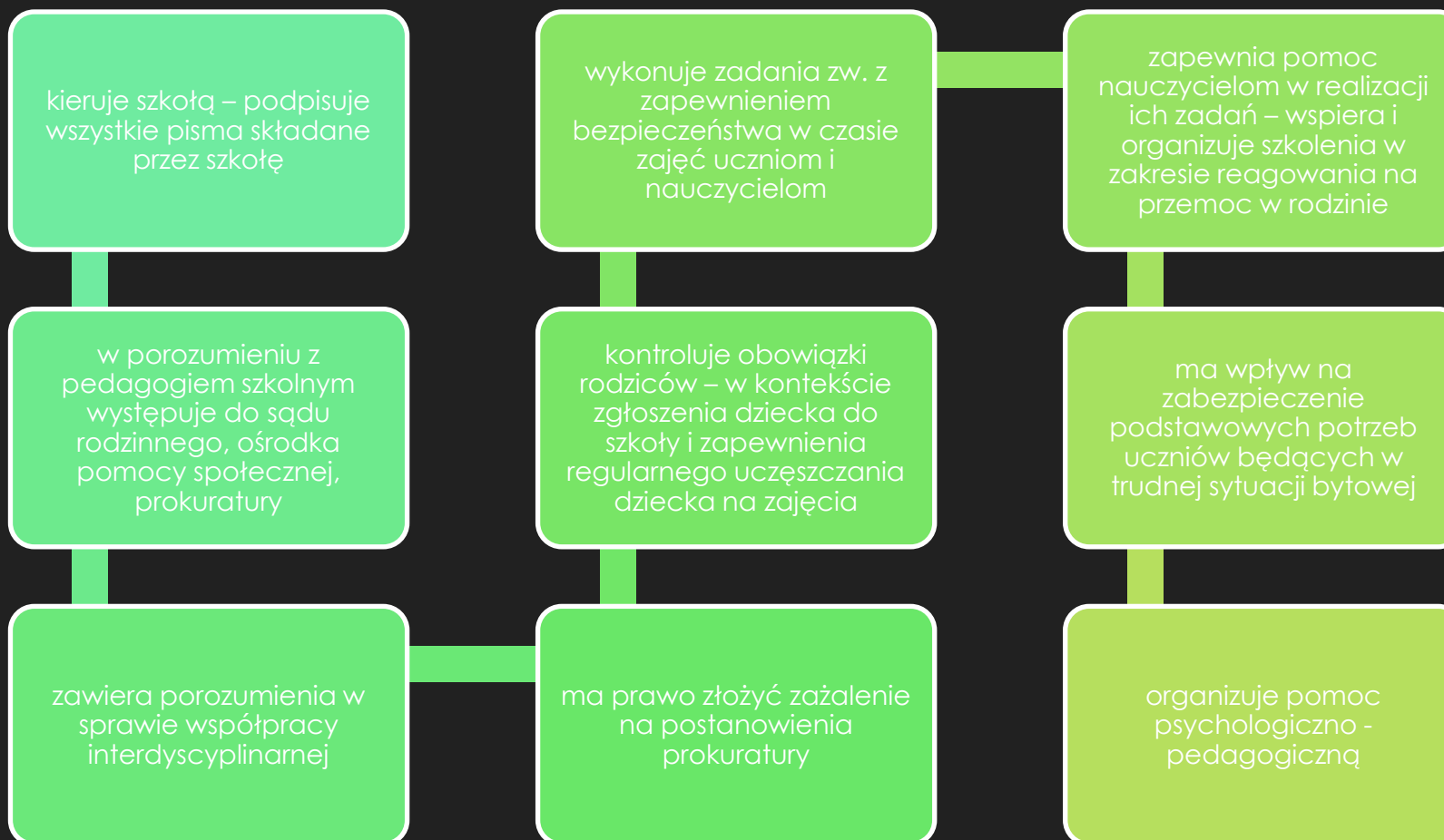

postanowienia sądu opiekuńczego są skuteczne i wykonalne z chwilą ich ogłoszenia, a gdy ogłoszenia nie było, z chwilą ich wydania.

sąd opiekuńczy może zmienić swe postanowienie nawet prawomocne, jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy.

Zadania dyrektora szkoły / przedszkola (jako funkcjonariusza publicznego)

Wniosek o wgląd w sytuację rodziny a inne działania interwencyjne

zawiadomienie policji

zawiadomienie prokuratury

działania zarówno na gruncie przepisów KK i KPK jak i ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (od 01.09.2022 r. uchylene ustawy) i ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

NOWOŚĆ: działania na gruncie ustawy z dnia 22 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich

wystarczy wiarygodna wiadomość a nie pewność co do popełnienia przestępstwa.

Szkoła (dyrekcja) nie jest organem śledczym, nie prowadzi śledztwa, nie ustala czy do popełnienia przestępstwa doszło

Konieczność podjęcia działań związanych z:

demoralizacją

dopuszczeniem się czynu karalnego

Demoralizacja, przejawy:

naruszanie zasad współżycia społecznego (naruszanie statutu, regulaminu szkoły)

popętnienie czynu zabronionego

używanie alkoholu lub narkotyków

uprawianie nierządu (prostytuowanie się)

włóczęgostwo

systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego

udział w grupach przestępczych

Spółeczny obowiązek zawiadomienia wynikający z przepisów ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich :

Każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, ma społeczny obowiązek **odpowiednio przeciwdziałać temu**, a przede wszystkim **zawiadomić o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkołę, sąd rodzinny, Policję lub inny właściwy organ**.

Każdy, dowiedziawszy się o dopuszczeniu się przez nieletniego czynu karalnego, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję.

Prawny obowiązek:

Instytucje państwowe i samorządowe oraz **publiczne i niepubliczne szkoły i placówki oświatowe**, które w związku ze swoją działalnością dowiedziały się o dopuszczeniu się przez nieletniego **czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego**, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu zabronionego.

Nieletni

osoba, która ukończyła 10 lat i nie jest pełnoletnia – można wszcząć w stosunku do niej postępowanie w sprawach o demoralizację

osoba, która dopuściła się czynu zabronionego po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat – można wszcząć wobec niej postępowania w sprawach o czyny karalne

wykonywanie środków wychowawczych, środka leczniczego lub środka poprawczego - wobec osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat

01.09.2022 R.
NOWE UPRAWNIENIA DYREKTORA SZKOŁY
art. 4 ust. 4 ustawy

W przypadku gdy nieletni wykazuje przejawy demoralizacji lub dopuścić się czynu karalnego na terenie szkoły lub w związku z realizacją obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, dyrektor tej szkoły może, za zgodą rodziców albo opiekuna nieletniego oraz nieletniego, zastosować, jeżeli jest to wystarczające, środek oddziaływania wychowawczego w postaci pouczenia, ostrzeżenia ustnego albo ostrzeżenia na piśmie, przeproszenia pokrzywdzonego, przywrócenia stanu poprzedniego lub wykonania określonych prac porządkowych na rzecz szkoły.

NOWE UPRAWNIENIA DYREKTORA SZKOŁY:

W przypadku gdy nieletni **wykazuje** przejawy demoralizacji lub **dopuścił się czynu karalnego** na terenie szkoły lub w związku z realizacją obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, dyrektor tej szkoły **może**, **za zgodą rodziców albo opiekuna nieletniego oraz nieletniego**, zastosować, jeżeli jest to wystarczające, środek oddziaływania wychowawczego w postaci pouczenia, ostrzeżenia ustnego albo ostrzeżenia na piśmie, przeproszenia pokrzywdzonego, przywrócenia stanu poprzedniego lub wykonania określonych prac porządkowych na rzecz szkoły.

Zastosowanie środka oddziaływania wychowawczego **nie wyłącza zastosowania kary określonej w statucie szkoły**. Przepisu nie stosuje się w przypadku, gdy nieletni dopuścił się czynu zabronionego wyczerpującego znamiona przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa skarbowego.

PROBLEMY / NIEJASNOŚCI:

konieczność
znajomości podstaw
prawa represyjnego,
w zw. z oceną
znamion czynu

konieczność
działania w obszarze
dotychczas
nieznanym (w
większości) dla
dyrektorów

przejęcie roli policji /
prokuratury i sądu

brak zgody
pokrzywdzonego i
jego przedstawicieli
ustawowych

brak możliwości
orzeczenia
obowiązku
naprawienia szkody

brak regulacji, co ma
być przedmiotem
zgody

brak wskazówek, co
do formy zgody

brak regulacji, co do
egzekucji
(wykonywania) i
nadzoru nad
wykonywaniem
orzekanych środków

charakter działań
dyrektora, w istocie
orzekanie o quasi
ograniczeniu
wolności

orzekanie środków a
prawo do sądu

Obowiązek udzielania informacji na żądanie sądu:

Podmioty współdziałające z sądem rodzinnym, a w szczególności instytucje państwowe i samorządowe oraz organizacje społeczne, w tym organizacje pozarządowe, a także osoby godne zaufania, w zakresie swojego działania, **udzielają na żądanie sądu rodzinnego informacji niezbędnych w toku postępowania.**

Konieczność szybkiego działania w celu zastosowania właściwych narzędzi

(na gruncie różnych ustaw):

zastosowanie środków zabezpieczających (np. zakaz zbliżania się, zakaz kontaktu, eksmisja)

udział rodziców w zajęciach (np. terapia indywidualna, uzależnień, rodzinna)

poddanie się oddziaływaniom terapeutycznym (np. warsztaty umiejętności wychowawczych)

poddanie leczeniu odwykowemu i powstrzymywanie się od nadużywania alkoholu i innych środków

skierowanie rodziców lub dziecka do specjalistycznych placówek

uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych

Dyrektor, pracownik, nauczyciel, pedagog

odmowa wdrożenia
określonych działań
przez dyrektora nie
zwalania
nauczyciela

ew.
odpowiedzialność
dyrektora

Podstawy prawne działań innych niż wnioski o wgląd w sytuację rodziny:

brak podstaw jednoznacznych

art. 1 w zw. z art. 5 ustawy Prawo oświatowe

art. 6 Karty Nauczyciela

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31.01.2003 r. w sprawie szczególnych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem

Rozporządzenie MEN z dnia 17 11 2010 r. w sprawie zasad udzielania pomocy psychologiczno pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

art. 304 § 1 i 2 Kodeksu postępowania karnego

art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Konieczność współpracy z:

organami
pomocy
społecznej

służbą zdrowia

gminną komisją
rozwiązywania
problemów
alkoholowych

policją,

prokuraturą,

organizacjami
pozarządowymi

Uprawnienia szkoły (dyrektora) w postępowaniach sądowych

bycie stroną – uczestnikiem postępowania

możliwość składania określonych środków zaskarżenia
(zażalenie)

konieczność udzielania odpowiedzi na zapytania sądu

konieczność stawienia w charakterze świadka

udostępnianie dokumentacji

Ew. konsekwencje braku reakcji dyrektora szkoły. Odpowiedzialność:

dyscyplinarna, porządkowa, służbowa

karna (art. 231 kk, art. 162 kk)

cywilna – odszkodowanie / zadośćuczynienie

Nauczyciel – funkcjonariusz publiczny

art. 63 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela stanowi, że nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny

Dyrektor jako nauczyciel również korzysta z ochrony przewidzianej w art. 63 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela

art. 115 § 13 pkt 4 kodeksu karnego stanowi, że funkcjonariuszem publicznym jest m.in:

osoba będąca pracownikiem administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, chyba, że pełni wyłącznie czynności usługowe, a także inna osoba w zakresie, w którym uprawniona jest do wydawania decyzji administracyjnych (np. dyrektor szkoły wydając decyzje administracyjne w sprawach z zakresu obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, w sprawach skreślenia z listy uczniów).

Odpowiedzialność karna.

Przestępstwo niedopełnienia obowiązków

Art. 231 kodeksu karnego

§ 1. Funkcjonariusz publiczny, który, przekraczając swoje uprawnienia lub nie dopełniając obowiązków, działa na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie i wyrządza istotną szkodę, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

- kary
- środki karne

Odpowiedzialność karna.

Przestępstwo nieudzielenia pomocy.

Art. 162 kodeksu karnego

§ 1. Kto człowiekowi znajdującemu się w położeniu grożącym bezpośrednim niebezpieczeństwem utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu nie udziela pomocy, mogąc jej udzielić bez narażenia siebie lub innej osoby na niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa, kto nie udziela pomocy, do której jest konieczne poddanie się zabiegowi lekarskiemu albo w warunkach, w których możliwa jest niezwłoczna pomoc ze strony instytucji lub osoby do tego powołanej.

Odpowiedzialność cywilna:

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
KONTRAKTOWA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ
DELIKTOWA

Przesłanki odpowiedzialności deliktowej

```
graph LR; A[szkoda] --> B[wina]; B --> C["związek przyczynowo - skutkowy"]
```

szkoda

wina

związek
przyczynowo
- skutkowy

Rodzaje winy:

wina umyślne - rozumiana jako działanie lub zaniechanie,

wina nieumyślne - rozumiana jako lekkomyślność lub niedbalstwo
(niedołożenie należytej staranności)

Rodzaje szkody

szkoda
właściwa

utraczone
korzyści

Szkoda / krzywda

szkoda – odszkodowanie

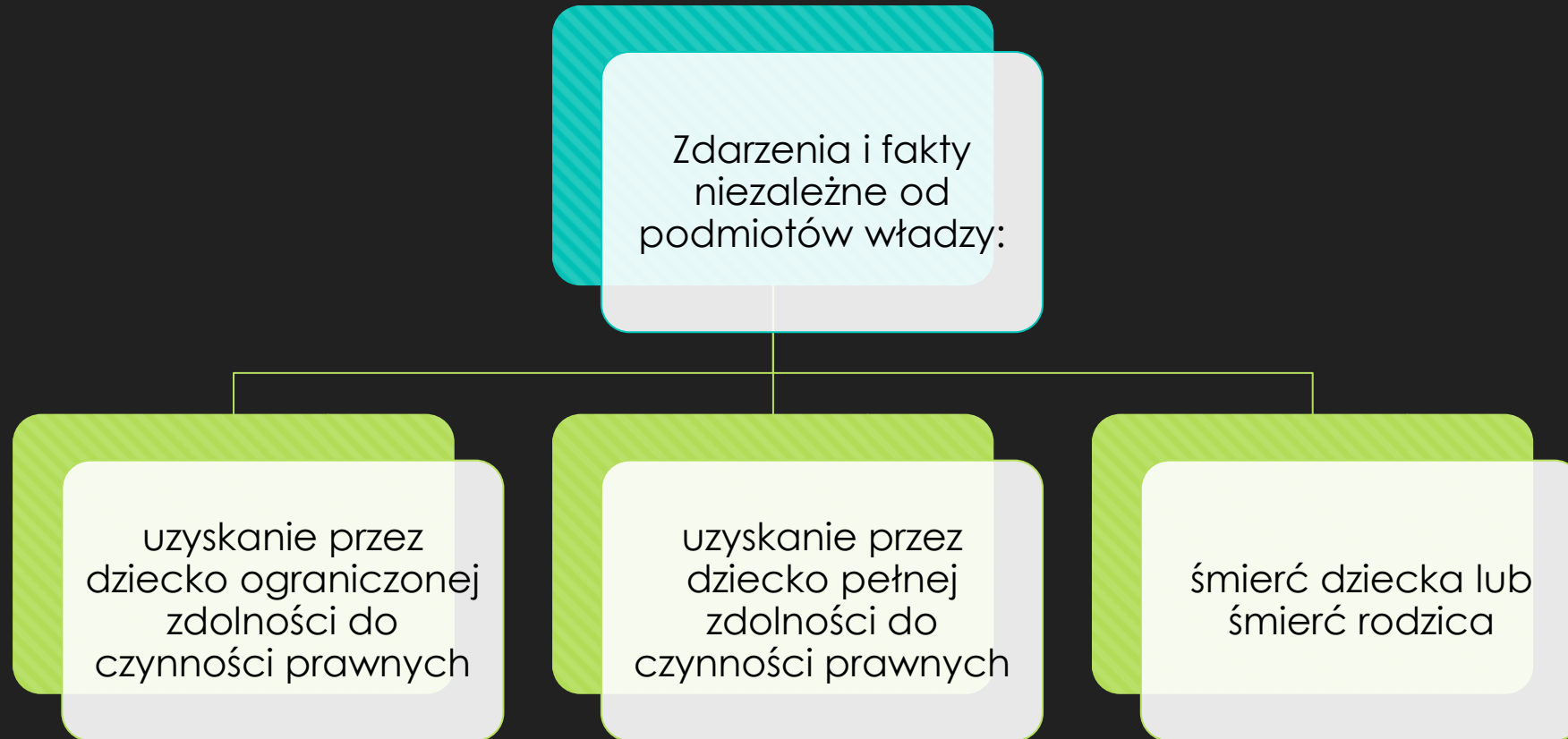
krzywda - zadośćuczynienie

Władza rodzicielska – podstawowe instytucje

Treść władzy rodzicielskiej:

- piecza nad dzieckiem
- piecza (zarząd) nad majątkiem dziecka
- reprezentacja

Ustanie władzy rodzicielskiej

Modyfikacje władzy rodzicielskiej

Orzeczenia sądu:

- zmieniające stan cywilny rodzica lub dziecka
- o ubezwłasnowolnieniu całkowitym lub częściowym rodzica
- ingerujące bezpośrednio we władzę rodzicielską

a) pozbawienie władzy rodzicielskiej

b) zawieszenie władzy rodzicielskiej

c) ograniczenie władzy rodzicielskiej

- z powodu rozłączenia rodziców
- z powodu zagrożenia dobra dziecka

Wykonywanie władzy rodzicielskiej:

The diagram consists of a dark grey background with a teal header. Below the header, there are two teal arrows pointing in opposite directions. The left arrow points left and contains the text 'a ustalenie miejsca pobytu dziecka przy jednym z rodziców'. The right arrow points right and contains the text 'a kontakty rodziców z dzieckiem'.

a ustalenie
miejsca pobytu
dziecka przy
jednym z rodziców

a kontakty
rodziców z
dzieckiem

Rodzina zastępcza jako przykład ograniczenia praw rodzicielskich

Jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, sąd opiekuńczy może zarządzić umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej (art. 109 § 1 KRiO). W takich rodzinach są umieszczane dzieci, których biologiczni rodzice są czasowo lub trwale pozbawieni praw rodzicielskich. Dzieje się tak także wtedy, gdy władza rodzicielska jest ograniczona.

Rodzice zastępczy, od momentu przejęcia dziecka zgodnie z orzeczeniem sądu opiekuńczego, powinni zapewniać mu warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju. Stają się oni zobowiązani i uprawnieni do:

- wykonywania bieżącej pieczy nad dzieckiem – codzienna dbałość o dziecko, zapewnienie mu odpowiednich warunków bytowych, możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka w zależności od jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego,
- reprezentowania dziecka w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokajanie potrzeb dziecka związanych z jego utrzymaniem.

Ograniczenie praw rodzicielskich a prawo do informacji w szkole: dokumenty

Szkoła może uzyskać informację o sprawowaniu pieczy nad dzieckiem przez jednego rodzica nie tylko ze złożonego przez niego oświadczenia (tudzież przedłożonych dokumentów). Potwierdzić ją może także:

- dokumentacja postępowania rekrutacyjnego przechowywana do końca okresu, w którym uczeń uczęszcza do szkoły, zawierająca m.in. oświadczenia składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń (art. 151 ust. 1 i art. 161 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe),
- dane zawarte w księdze ewidencji i księdze uczniów dokonywane na podstawie dowodów osobistych lub innych dokumentów tożsamości rodziców (§ 7 rozporządzenia MEN z 25 sierpnia 2017 r.),
- inne dokumenty dostarczane do szkoły, np. orzeczenia i opinie poradni, w których znajduje się informacja o rodzicach (§ 6 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia MEN z 7 września 2017 r.).

Ograniczenie praw rodzicielskich a prawo do informacji w szkole

Kazus:

Do placówki dostarczono orzeczenie sądu o następującej treści: „Prawo wykonywania władzy rodzicielskiej nad dzieckiem powierza się matce, zastrzegając dla ojca prawo do współdecydowania w istotnych sprawach dotyczących **kształcenia, leczenia i wychowania**”.

W tej sytuacji ojcu ograniczono władzę rodzicielską w sposób konkretny, z dokładnym określeniem rodzaju jego uprawnień i obowiązków. Dlatego, jeśli nie odebrano mu uprawnień do kontaktu ze szkołą, ma on prawo pytać o wyniki w nauce czy zachowanie swojego dziecka.

Ograniczenie władzy rodzicielskiej c.d:

Kazus:

Wykonanie władzy rodzicielskiej powierzono matce, natomiast ojcu ograniczono władzę do współdecydowania w istotnych sprawach dziecka, tj. **wyjazdów zagranicznych powyżej jednego miesiąca i kierunku kształcenia.**

Szkoła, znając takie rozstrzygnięcie sądu nie powinna udzielać informacji ojcu o dziecku, którego władza rodzicielska została ograniczona w sposób konkretny.

W tej sytuacji ograniczenie władzy rodzicielskiej zostało sformułowane z dokładnym określeniem rodzaju uprawnień ojca. Szkoła nie ma więc podstaw, aby udzielać mu informacji o postępach w nauce czy problemach wychowawczych dziecka. Znając treść wyroku, powinna przestrzegać zawartych w nim ustaleń.

Ustalenie miejsca pobytu dziecka przy rodzicu:

Jak wygląda ograniczenie praw rodzicielskich a prawo do informacji w szkole?

Jeśli sąd określił miejsce zamieszkania dziecka tożsame z miejscem zamieszkania matki, to ona pełni pieczę nad dzieckiem. Ze sprawowaniem pieczy nad dzieckiem łączy się:

- obowiązek wychowania i kierowania dzieckiem,
- zapewnienie mu odpowiednich warunków bytowych,
- troszczenie się o jego zdrowie i bezpieczeństwo.

Należy jednak pamiętać, że kwestia władzy rodzicielskiej jest czymś innym niż konsekwencje wynikające z ustalenia miejsca pobytu dziecka przy jednym z rodziców.

Kierowanie dzieckiem obejmuje m.in. uprawnienie do decydowania, kto będzie odbierał dziecko ze szkoły.

Pobyty jednego z rodziców za granicą

W sytuacji, gdy jedno z rodziców przebywa za granicą i nie ma możliwości, by na bieżąco były przez niego podpisywane obowiązujące w szkole zgody wymagające podpisu obojga rodziców, to możliwe jest przyjęcie takiego rozwiązania:

- rodzic aktualnie opiekujący się dzieckiem przedstawia oświadczenie potwierdzające brak możliwości złożenia podpisów przez dwoje rodziców,
- szkoła na podstawie tego oświadczenia uznaje podpis jednego rodzica za wystarczający.

Rodzic biologiczny a rodzic zastępczy – kto ma prawo do kontaktu ze szkołą

Rodzice biologiczni mają prawo kontaktować się ze szkołą, pytać o wyniki w nauce i zachowanie swojego dziecka, jeżeli mają **tylko ograniczoną władzę rodzicielską**. Jeżeli sąd opiekuńczy nie postanowi inaczej, rodzina zastępcza ma obowiązek i prawo: wykonywania bieżącej pieczy nad dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej, jego wychowania oraz reprezentowania w dochodzeniu świadczeń przeznaczonych na zaspokojenie jego potrzeb (art. 112¹ § 1 pkt 1 KRiO).

Natomiast, gdy ingerencja sądu wynika z rażącego zaniedbywania przez rodziców swoich obowiązków rodzicielskich i dziecko zostaje umieszczone w rodzinie zastępczej, wówczas sąd ustanawia dla dziecka **opiekuna prawnego**. Najczęściej są nim rodzice zastępczy łączący opiekę faktyczną z prawną (art. 149 § 4 KRiO). W takim przypadku zakres praw i obowiązków rodziców zastępczych ulega rozszerzeniu o sprawy przynależące rodzicom biologicznym. Do sprawowania opieki stosuje się odpowiednio przepisy o władzy rodzicielskiej.

Regulacje dotyczące małoletnich dzieci z Ukrainy przyjeżdżających do Polski w związku z konfliktem zbrojnym

ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy Ukrainie w związku z konfliktem zbrojnym na
terytorium tego państwa

- moc regulacji od dnia 24 lutego 2022 r.

Ustanowienie opiekuna tymczasowego

art. 25

Opiekuna takiego ustanawia się dla małoletniego, który przebywa w Polsce **bez rodzica lub opiekuna prawnego**

Opiekuna tymczasowego ustanawia sąd właściwy dla miejsca pobytu małoletniego

Opiekun tymczasowy powinien mieć pełną zdolność do czynności prawnych

Opiekun tymczasowy sprawuje pieczę nad małoletnim i jego majątkiem w zakresie codziennych spraw.

Procedura ustanawiania opiekuna

Przy ustanawianiu opiekuna sąd winien kierować się dyrektywą dobra dziecka.

W pierwszej kolejności winni to być dający rękojmię prawidłowego wykonywania obowiązków krewni lub powinowaci. Rodzeństwo w miarę możliwości umieszcza się pod pieczęcią tej samej osoby

W przypadku braku takich osób ośrodek pomocy społecznej wyznacza kandydata na opiekuna tymczasowego w przeciągu 48 godzin

Postępowanie wnioskowe lub z urzędu :

Sąd orzeka w terminie 3 dni od daty wpływu wniosku o przydzieleniu opiekuna po przeprowadzeniu rozprawy i przesłuchaniu zarówno kandydata na opiekuna tymczasowego jak i opiekuna faktycznego

Postanowienie jest natychmiast skuteczne i wykonalne

Opiekun tymczasowy

jest upoważniony do:

- reprezentowania małoletniego
- sprawowania pieczy nad jego osobą i majątkiem;

powinien uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą małoletniego, np. (wybór / zmiana szkoły dla dziecka, ustalenie miejsca pobytu dziecka, umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej, uzyskanie zgody na poddanie dziecka poważniejszemu zabiegowi lekarskiemu, wyjazd dziecka za granicę, zmiana nazwiska dziecka).

Podmioty uprawnione do złożenia wniosku

Straż Graniczna;

wójt, burmistrz,
prezydent miasta,
starosta, marszałek
województwa;

prokurator;

Policja;

kierownicy jednostek
organizacyjnych
pomocy społecznej;

**osoba sprawująca
faktyczną pieczę nad
małoletnim;**

**osoba, która opiekuje
się małoletnim po
wjeździe przez niego
do Polski i sprawuje
opiekę w dniu złożenia
wniosku.**

Dziękuję za uwagę

adwokat Mariusz Godlewski

tel.: 664 416 541

e-mail: mariusz.godlewski@adwokatura.pl

Kancelaria Kawałko & Godlewski

Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych Spółka Partnerska

ul. Nowogrodzka 7/9 lok. 45

00-513 Warszawa